

Kvittering på innsendt svar på Innspill til strategi for kompetanse på digital omstilling

Saksnummer: 25/1383

Sak: Innspill til strategi for kompetanse på digital omstilling

Levert: 10.02.2026 15:23

Svartype: Med merknader

Jeg svarte som: Forsknings- og undervisningsinstitusjon

Avsender: Universitetet i Bergen

Kontaktperson: Margareth Hagen

Kontakt e-post: magnus.nerheim@uib.no

Innspill til strategi for kompetanse på digital omstilling i offentlig sektor

Universitetet i Bergen (UiB) takker for at vi ble invitert til å delta på innspillsmøte 20. januar 2026, der vi deltok ved Prorektor Sigrunn Eliassen, samt å gi skriftlige innspill på ovennevnte strategi, jfr. Digitaliserings- og forvaltningsdepartementets e-poster av 18. desember 2025.

Vi viser til prorektors innspill i ovennevnte møte og har følgende supplerende innspill:

1. Det må satses på forskning og utdanning på fagområdene som er relevante for digital omstilling.

I Digitaliseringsdirektoratets rapport av 12.01.2026 «Kunnskapsgrunnlag om digitaliseringstiltak», heter det blant annet:

«Kartleggingen viser at digitalisering i offentlig sektor i stor grad styres sektorvis, med stor variasjon i tilnærming. Samordning skjer primært på tiltak- og fagpersonnivå, mens strategisk koordinering på tvers er begrenset. Sektorstyringen og den hierarkiske strukturen gjør det krevende å ta beslutninger som går på tvers av departementsområder. Begge deler fungerer som en barriere for målsettinger om sammenhengende tjenester, deling og gjenbruk av data.»

For å møte de utfordringene som det pekes på ovenfor og for å bygge ned "barrierene" må strategien legge til rette for samarbeidsmodeller mellom offentlige virksomheter, kombinert med et felles forskningsbasert kompetanseløft der academia må ha en sentral rolle. Langsiktige og systematiske samarbeidsmodeller mellom academia og statlige virksomheter, kommuner og fylkeskommuner vil kunne styrke forskningen på de aktuelle feltene og gi grunnlag for å utvikle nye kurs og mer omfattende programmer. Gjennom dette vil en kunne etablere et felles begrepsapparat og samarbeidsrelasjoner, samtidig som aktørene i de offentlige virksomhetene løftes opp mot den digitale kunnskapsfronten.

Statlige utlysninger som Forskningsrådet, HK-dir og andre ordninger bør prioritere utlysninger som kobler akademiske miljøer med offentlig sektor, særlig når det gjelder teknologiutvikling. Offentlig sektor har data og behov som innebærer komplekse og avanserte forsknings- og utviklingsproblemstillinger som ikke står tilbake for dem som finnes i privat sektor. Det bør i større grad gjøres tilgjengelige

ressurser som gjør det mulig å koble forskningsmiljøer som driver forskning innen innovativ bruk av digitale teknologier, sammen med offentlige organisasjoner med omstillingsbehov.

Det er nødvendig med incentivordninger som legger til rette for slike samarbeid. Erfaringene viser at slike ordninger har vært viktige for å etablere både kortere og lengre utdanningstilbud som møter spesifikke kompetansebehov i offentlig sektor. Slike incentivordninger må kunne finansiere utviklingen av forskningsbaserte kompetansetiltak, samt gjennomføringen av disse.

2. Forsknings- og utdanningsinstitusjoner som UiB er viktige for realiseringen av strategien.

Det vises i Departementets invitasjon til at:

“Strategien skal gjelde for virksomheter i offentlig sektor; stat, fylkeskommuner og kommuner. Strategiens fokus vil være på virksomhetsnivå og samarbeid på tvers av virksomheter.”

Om vi skal løfte stat og kommune mot kunnskapsfronten og fremme forutsetningene for samhandling internt i virksomheter og på tvers av virksomheter, må vi løfte alle aktører til et minimumsnivå innen digital kompetanse. Digital kompetanse er en forutsetning for digital omstilling. Digital kompetanse bygger på Datakyndighet (Data Literacy). Å løfte alle ansatte i en organisasjon til et felles minimumsnivå innen digital kompetanse gjør det mer forutsigbart hvordan ny teknologi kan innføres, hvor lang tid tilpasningen vil ta, hva som kan antas forstått, hvilken opplæring og støtte som bør gis – og til hvem.

Digital omstilling i offentlig sektor handler samtidig om mer enn datakyndighet. Denne omstillingen er en grunnleggende endringsprosess som berører styring, organisering, ledelse, demokratiske prosesser og relasjonen mellom forvaltning og innbyggere. Bruken av digitale løsninger reiser også prinsipielle spørsmål knyttet til personvern, og eierskap og forvaltningsansvar for den informasjonen som prosesseres i de digitale løsningene. For å lykkes må derfor strategien bygge på en helhetlig og flerfaglig kompetansetilnærming. Dette innebærer at forsknings- og utdanningsinstitusjoner som UiB må ha en sentral rolle.

I et forvaltningsperspektiv bør digital teknologi derfor forstås som et styringsverktøy og et institusjonelt fenomen, snarere enn som en nøytral eller uavvendelig utviklingskraft. Dette innebærer at teknologi både kan og bør utformes, iverksettes og reguleres i tråd med etablerte forvaltningsverdier og demokratiske prinsipper. De verdimessige og institusjonelle konsekvensene av digitalisering fordrer dermed en bredere og mer eksplisitt faglig og offentlig debatt enn den som i dag preger kompetanseorienterte tilnærminger til digitalisering i offentlig sektor.

Som breddeuniversitet vil UiB kunne ivareta flere av de overnevnte perspektivene med hensyn til disiplinkunnskap og forskning som vi mener bør hensyntas i forbindelse med digital omstilling i offentlig sektor. Vi har lang erfaring med tverrfaglig kompetanse og etablerte samarbeid på tvers av fagområdene for å realisere dette.

Det er viktig at Digitaliserings og forvaltningsdepartementet i sin videre strategi vektlegger at utforingene er tverrfaglige og at satsinger både på forskning og utdanning ivaretar bredden i utfordringene og de ulike hensynene som må ivaretas i omstillingsprosessene.

3. UiB har som breddeuniversitet forskningsmiljøer som kan bidra til å bygge rett kompetanse for digital omstilling.

Relevante forskningsmiljøer ved UiB.

UiB har en rekke sterke forsknings- og fagmiljøer som er relevante i forhold til det brede perspektivet på digital omstilling, men også mer spesifikt på digital kompetanse. Noen av disse er:

- **Institutt for informasjon og medievitenskap** driver forskning på innovasjon og omstilling i mediebransjen, der sterk konkurranse stiller høye krav til kontinuerlig tilpasning til og adopsjon av nye teknologier og tjenester. De har også forskningsaktiviteter i samarbeid med offentlige institusjoner som Fiskeridirektoratet og Helse Vest. Demokratibasen er et utviklingsprosjekt ledet av instituttet som har som formål å legge til rette for søk og sammenfatning av innhold i offentlige datakilder (både strukturerte og ustrukturerte data).
- **SLATE** (Centre for the Science of Learning & Technology) er et ledende forskningssenter innen utviklingen av kunnskap om hvordan utdanningsdata kan brukes til å støtte kunnskaps-, lærings- og undervisningsprosesser. Gjennom tverrfaglig samarbeid etterforsker SLATE de teknologiske, pedagogiske, fortolkende, kulturelle, etiske og rettslige aspektene ved læringsanalyse (LA) og kunstig intelligens i utdanning (AIE), og promoterer ansvarlig bruk av teknologi i utdanning.
- **AI Learn** er et tverrfaglig og tverrsektorielt forsknings- og innovasjonssenter, ledet av UiB og NTNU. Som del av den nasjonale satsingen på kunstig intelligens mottok AI LEARN 200 millioner kroner i støtte fra Norges forskningsråd i 2025. Målet med senteret er å utvikle ny kunnskap om hybrid intelligens og å skape løsninger som sikrer en bærekraftig, inkluderende og ansvarlig integrering av kunstig intelligens i samfunnet.
- **Institutt for politikk og forvaltning** forsker og underviser i statsvitenskapens klassiske temaer som forholdet mellom stat og samfunn, politikk, forvaltning, demokrati, styring og lederskap. Instituttet ledet Horizon 2020-prosjektet TROPICO (Transforming into Open, Innovative and Collaborative Governments) fra 2017-2021, hvor digitalisering i offentlig sektor var tema.
- **Det juridiske fakultet** forsker på hvordan nasjonale og internasjonale rammer og regelverk utvikles i tråd med den teknologiske utviklingen og legger til rette for innovasjon, samtidig som personvern og andre viktige interesser ivaretas. Fakultetet har etablert CENTENOL (Centre on the Europeanization of Norwegian Law) og har fremtredende forskere innen flere områder som er relevante for den digitale omstillingen.
- **Center for Digital Narrative** forsker på algoritmisk narrativitet, nye miljøer og materialiteter og skiftende kulturelle sammenhenger. CDN er et Senter for fremragende forskning finansiert av Norges Forskningsråd for perioden 2023-2033.
- **Fakultet for naturvitenskap og teknologi** har utdannet teknologer og vært med på å forme teknologiutviklingen siden dens inntog på 70-tallet. De har blant annet 50 års erfaring med algoritmer og kunstig intelligens.

Vi anbefaler at en satsning på kompetanse for digital omstilling utnytter synergiene i eksisterende investeringer og strategiske satsinger i academia og sees i sammenheng med disse. Dette vil sikre at forskningsbasert kunnskap videreutvikles

og kan realiseres ved at fagfeltene styrkes.

Utdanning

Kompetanseutvalget fremholder i Temarapport 2025 blant annet at:

“Arbeidslivet trenger generell, fagspesifikk og spesialisert digital kompetanse, hver for seg og i kombinasjon, for å bruke den digitale teknologien til verdiskaping, digital suverenitet og inkludering. (pkt 6.1, første avsnitt)”

I utvalgets prioritering 1 Styrke digital kompetanse, heter det:

“For å lykkes med digital omstilling trenger Norge bedre generell, fagspesifikk og spesialisert digital kompetanse. Å imøtekomme knappheten på spesialisert digital kompetanse krever både motivering av søkere til IKT-utdanningene og en vridning av innholdet i utdanningene mot nye oppgaver.”

UiB tilbyr i dag studieprogrammer der digital kompetanse inngår som en naturlig del av læringsutbyttet. UiB tilbyr også etter- og videreutdanningstilbud (EVU) som møter samfunnets og offentlig sektors behov for digital kompetanse. Studieporteføljen utvikles kontinuerlig slik at kandidater, både fra ordinære studier og EVU, har oppdatert og etterspurt kompetanse.

UiB var først ute i UH-sektoren med å tilby emner spesielt med sikte på å møte den digitale utviklingen. Disse er særlig relevante i forbindelse med det kompetanseløftet som må skje i offentlig sektor.

Emnene er samlet i en felles emnepakke (DIGI) og dekker bredden av digital forståelse, kunnskap og kompetanse og har en dedikert satsning på etterutdanning. “Digital kompetanse for arbeidslivet (DIGI)”. I DIGI-emnepakken tilbyr UiB en ni mikroemner, nettbaserte emner undervist av fageksperter fra bredden av UiBs fagmiljø - dette sikrer en virkelighetsnær kontekst og tverrfaglige perspektiver. Emnene er tilgjengelige for alle interesserte, både heltidsstudenter, ansatte og som etterutdanning, uavhengig av fagområde og nivå - uten kostnad.

Siden 2022 har 8750 heltidsstudenter, 810 UiB-ansatte, 275 eksterne studenter og 7600 etterutdanningsstudenter deltatt på DIGI-emner.

I 2026 tilbys for eksempel følgende emner:

Fantastiske data: Data finnes overalt og i ulike former, men hva er egentlig data? Hvor kommer de fra og hva kan de brukes til? Målet med dette emnet er å gi deltakerne grunnleggende kunnskap i hva data og digitalisering gjør med oss og samfunnet vi er del av, og å forstå mer av teknologiene som ligger bak.

Programmering og algoritmer: Emnet dekker enkle prinsipper innen programmering og algoritmer og har som mål å gi studentene en praktisk innføring i programmering ved hjelp av programmeringsspråket Python.

IKT-sikkerhet: Emnet skal gi grunnleggende kunnskap om datasikkerhet og en introduksjon til verktøy for å identifisere blant annet dataangrep, sårbarheter og cybertrusler. Emnet legger vekt på brukerautentisering, data- og nettverkssikkerhet.

GDPR og personvern: Emnet omfatter regelverk knyttet til personvern med særskilt fokus på GDPR. Det stilles grunnleggende spørsmål om personvernets rekkevidde, prinsipper, krav og rettigheter. Personvernregelverket består i første omgang av GDPR, personopplysningsloven som inkorporerte GDPR og andre sektorspesifikke bestemmelser som helselovene. Samtidig, er regelverket også nært knyttet til andre instrumenter som den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK)

og den europeiske unions charter om grunnleggende rettigheter (EU Charter). Slike internasjonale instrumenter vil danne en kontekst for utviklingen på personvernområdet.

Grunnkunnskap om kunstig intelligens: Kunstig intelligens (KI) blir tatt i bruk på stadig flere områder i samfunnet og det er både forventning og bekymring for hvordan KI vil påvirke utviklingen fremover. I dette fokuseres det på bakgrunnen for denne utviklingen, om noen av prinsippene bak viktige former for dagens KI, og om noen av de utfordringene KI reiser.

Data og demokrati: Emnet handler om hvordan fordeling av kontroll over og tilgang til data kan utfordre demokratiske verdier, men også være med å styrke slike verdier. Produksjon og utnytting av data preger samfunnsutviklingen på alle nivåer, og algoritmer er i stadig større grad med å prege borgernes ulike samfunnsforståelser og holdninger. Bruk av teknologier til å samle, analysere, distribuere og gjøre beslutninger på grunnlag av ulike datakilder reiser nye spørsmål om utviklingen av demokratiet, blant annet om når beslutninger er legitime, hva som er rimelig grad av kontroll over egne opplysninger, og om hvordan betingelsene for et en velfungerende offentlighet kan ivaretas.

Medical Data Science: Emnet gir en innføring i fagfeltet medisinsk datavitenskap med vekt på både mulighetene og utfordringene ved å bruke teknologi i helsevesenet, gjennom levetiden til et menneske – fra vugge til grav.

Språkteknologi: Emnet gir en oversikt over moderne språkteknologi, hvordan prosesserer datamaskiner naturlig språk, hva klarer datamaskiner å gjøre av automatiske analyser, hvordan modellerer vi betydningen til en setning, og ikke minst hvordan skal vi forstå moderne kunstig intelligente systemer som "snakker" norsk.

Introduksjon til datavisualisering: Vårt privat- og arbeidsliv er omgitt av data fra stegtellere og mobile værmeldinger til regneark og andre informasjonskilder som styrer beslutninger på individuelt, lokalt og globalt nivå. Datavisualisering er et velprøvd middel for å navigere i store mengder informasjon som er viktig i beslutningsprosesser, utforske og kontekstualisere de. Kunnskap om byggesteinene til design og utvikling av datavisualiseringer gjør studenten i stand til å produsere visuelle datarepresentasjoner som er sannferdige og effektive, og identifisere visuelle elementer som er villedende.

Offentlig sektor bør være en naturlig partner i utviklingen av nye undervisningsformer ved norske universiteter. UiB har erfaring med å bygge felles utdanningstilbud, både nevnte mikroemner og bredere masterprogrammer på tvers av statlig og kommunal sektor. Slike skreddersydde utdanningstilbud vil også gi deltagerne et felles begrepsapparat, bygge nettverk mellom deltagerne og gjennom dette fremme samarbeid internt innen og/eller på tvers av sektorer.

Vi vil fremholde at det er behov for å utvikle begge typer kompetansetiltak, både mer spesifikke mikroemner, men også bredere anlagte programmer som kan gi kan sette de mer spesifikke problemstillingene i et bredere perspektiv og som kan ivareta at omstillingen krever en kombinasjon av teknologiforståelse, kunnskap om offentlig styring, regelverk og organisering, ledelseskompetanse på endring og kultur og innsikt i demokratiske og etiske problemstillinger.

Alle svar må gjennom en manuell godkjenning før de blir synlige på regjeringen.no.